

Władysław Kuraszkiewicz

Prof. dr Leszek Ossowski

Studia Rossica Posnaniensia 10, 3-5

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROF. DR LESZEK OSSOWSKI urodził się 1 IV 1905 r. w Warszawie, studiował filologię słowiańską w Uniwersytecie Poznańskim, potem w Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie uzyskał magisterium i doktorat w 1932 r., przebywał w Sofii jako stypendysta naukowy w 1932-1934 r. Był lektorem języka białoruskiego w 1934 r. w Uniwersytecie Jagiellońskim, potem języka bułgarskiego i białoruskiego w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie (1935 - 1939). Mianowany został docentem w Uniwersytecie im. Iwana Franki we Lwowie 1939 - 1941 w Katedrze Filologii Słowiańskiej. W czasie okupacji pracował fizycznie i brał udział w tajnym nauczaniu.

W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej rozpoczął pracę od 1 lutego 1945 r. w Uniwersytecie Jagiellońskim i tu się habilitował w zakresie filologii wschodniosłowiańskiej w 1945 r. Od 15 I 1946 r. został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego i kierownika Katedry Języka Rosyjskiego w Uniwersytecie Wrocławskim. Przez kilka lat pracował też na drugim etacie jako kierownik Katedry Języka Rosyjskiego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu. W latach 1946-1948 był prodziekanem na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Od 1 X 1964 r. został mianowany profesorem zwyczajnym i kierownikiem Katedry Filologii Rosyjskiej w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie znów organizował studia rusycystyczne. Od 1 X 1975 r. przeszedł na emeryturę.

W jego badaniach naukowych widać wpływ wybitnych nauczycieli — profesorów slawistyki: Henryka Ułaszyna, Tadeusza Lehra-Splawińskiego, Kazimierza Nitscha i Jerzego Kuryłowicza. Ogłosił prace naukowe w zakresie dialektologii białoruskiej, związków językowych polsko-białorusko-ukraińskich, współczesnego języka rosyjskiego i jego historii, ogólnej problematyki językoznawstwa rosyjskiego. Liczne szkice i prace w zakresie dialektologii białoruskiej dotyczą szczególnie Polesia i okolic Dawidgródka. Najważniejsza to: *Zagadnienie językowe Polesia*, gdzie objaśnił przejściowy charakter granicy językowej białorusko-ukraińskiej. W pracy *Ze studiów nad wpływami języka polskiego na białoruski* dał cenne uwagi o wyrazach białoruskich z sufiksem *-isk*. Jego szkice o rozwoju systemowym i geograficznym wybranych zjawisk białoruskich są szczegółowo wyzyskane

w dialektologii białoruskiej, np. w Atlasie i opracowaniach syntetycznych. Są to prace: *Białoruskie gwarowe formy I. pl. typu idóm búdám* albo *Przejście „y” w „u” po wargowych w niektórych gwarach południowobiałoruskich*. W rozprawie *Z fonetyki białoruskiej* wyjaśnił chronologię procesu białoruskiego ciakania i wymowy *uhe kahu* zamiast *uže kazu*. Zaproponował również interesujące wyjaśnienie: „Jak powstaje małoruska twarda wymowa prasłow. połączeń spółgłoska przed *e i*”. Dla polonistów napisał pożyteczny artykuł pt. *Białoruszczyzna w „Puszczy” Weyssenhoffa*. Duże jego studium z historycznej dialektologii ruskiej niestety zaginęło podczas okupacji.

Po wojnie w dalszym ciągu rozwijał tematykę z dialektologii białoruskiej, np. *Nowsze i starsze związki Dawidgródka z Czarną Rusią i Wołyniem* albo studium słownikowe *Kaban 'kogut' w dorzeczu Cny. Ślady wierzeń pogańskich w słownictwie Polesia*. Wyzyskał również materiały Michała Federowskiego ze zbioru *Lud białoruski na Rusi Litewskiej* t. I - III do artykułów dalszych, np. *Białoruskie gwarowe kryk-krecz-kryocz-kryok 'clamor'*. Ponownie rozpatrzył problem białoruskiego ciakania i ukraińskiej dyspalatalizacji przed *e i*. Objął *Gwarowe białorusko-ukraińskie nazwy miejscowe na -iča*. Główny jednak wysiłek skierował na badanie języka rosyjskiego, współczesnego i dawnego, literackiego i gwarowego. Zreferował *Najnowsze wyniki badań radzieckich nad pochodzeniem rosyjskiego języka literackiego*. Zajął się zagadnieniem historii akcentu rosyjskiego i z tego zakresu ogłosił kilka cennych studiów: *O zwężonym lub dyftongicznym „o” w pewnych gwarach i zabytkach rosyjskich (Ze studiów nad akcentem rosyjskim)*, *Tzw. prawo A. A. Szachmatowa w słowiańskim* i znów *Tzw. prawo Szachmatowa w świetle poglądów J. Kuryłowicza na balto-słowiańską i słowiańską intonację, Współczesny rosyjski akcent poboczny*. Na III Międzynarodowy Kongres Wykładowców Rosyjskiego Języka i Literatury w Warszawie w 1976 r. zgłosił referat na temat miejsca akcentu rosyjskiego *Ob opriedielenii miesta udarienija w słowie w russkom i polskom jazykach. Tiezisy dokładow i soobszczenij*. MAPRIAŁ 1976; również artykuł dydaktyczny na temat trudności przy nauczaniu Polaków akcentu rosyjskiego *O priczinach trudnostiej suszczestwujuszczich u polakow pri obuczenii russkomu udarieniju*, MAPRIAŁ Osnownyje dokłady i soobszczenija polskoj dielegacyi, Warszawa 1976. Teoretyczne zagadnienie kategorii liczby gramatycznej rozpatruje w artykule *Wzrost rangi kategorii liczby w wewnątrzsystemowej hierarchii współczesnego języka rosyjskiego*.

Wielkie są zasługi dydaktyczne prof. Leszka Ossowskiego. Na swoich seminariach wykształcił około 70 magistrów-nauczycieli języka rosyjskiego, kilkunastu doktorów — pracowników naukowych i kilku docentów językoznawstwa rosyjskiego, pracujących w różnych wyższych uczelniach. Był recenzentem wielu prac doktorskich, habilitacyjnych, referentem wielu wniosków awansowych. Występował z referatami na Międzynarodowych Kongresach

Sławistów, miał gościnne wykłady w Leningradzie, w Kazaniu, w Sofii i w Mińsku. Jest prezesem Polskiego Towarzystwa Rusycystycznego. Te piękne wyniki pracy osiągnął pomimo ciągłych kłopotów ze zdrowiem, nadzarpiętym w czasie okupacji.

Za zasługi naukowe i dydaktyczne otrzymał Nagrody Ministra Szkolnictwa Wyższego II i I stopnia oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

WŁADYSŁAW KURASZKIEWICZ

Od redakcji

Komitetowi Redakcyjnemu w składzie: prof. dr hab. Władysław Kuraszkiewicz — przewodniczący (Poznań), prof. dr hab. Jerzy Kuryłowicz (Kra-ków), doc. dr hab. Albert Bartoszewicz (Warszawa), doc. dr hab. Michał Blicharski (Katowice), dr Maria Magdalena Kaliniewicz (Poznań), doc. dr hab. Stanisław Kochman (Gdańsk), doc. dr hab. Leon Kominec (Opole), dr Mi-kołaj Martysiuk (Poznań), doc. dr hab. Teotyn Rott-Żebrowski (Lublin), dr Edward Siekierzycki (Poznań), dr Tomasz Wójcik (Kielce), dr Marian Wój-towicz (Poznań), który przyczynił się do powstania tej Księgi, gorące podzię-kowania składają

doc. dr Tadeusz Zdancewicz (redaktor)
dr Jerzy Litwinow (sekretarz)

*Tom prac dedykowanych
Profesorowi LESZKOWI OSSOWSKIEMU
z okazji 70-lecia urodzin
i 45-lecia pracy naukowo-dydaktycznej*